

Warszawa, dnia 30 sierpnia 2017 r.

Poz. 1631

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 8 sierpnia 2017 r.

w sprawie sposobu organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu¹⁾

Na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (Dz. U. z 2015 r. poz. 434, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich, w tym łagodzenia negatywnych skutków dla flory i fauny, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami;
- 2) jednostki organizacyjne współdziałające w zakresie zwalczania zagrożeń na morzu z Morską Służbą Poszukiwania i Ratownictwa, zwaną dalej „Służbą SAR”;
- 3) podmiot właściwy do opracowania krajowego planu zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego, zwanego dalej „Krajowym Planem”, jego elementy składowe oraz sposób opracowania, konsultowania i ogłaszania tego planu;
- 4) zadania organów administracji morskiej w zakresie funkcjonowania systemu zwalczania zanieczyszczeń na morzu;
- 5) zadania i uprawnienia Służby SAR w organizowaniu i koordynowaniu akcji zwalczania zagrożeń lub zanieczyszczeń na morzu;
- 6) zasady i sposób udostępniania w ramach współpracy międzynarodowej informacji o gotowości do zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego.

2. Sposób zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń związanych z bojowymi środkami chemicznymi zatopionymi w polskich obszarach morskich regulują odrębne przepisy.

§ 2. 1. W realizacji zadań mających na celu zwalczanie zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu uczestniczą:

- 1) organy administracji morskiej;
- 2) Służba SAR;
- 3) armator i kapitan statku, o których mowa w § 3 ust. 1 i 2;
- 4) jednostki współdziałające, o których mowa w § 16 pkt 2–6.

2. Organizację Służby SAR określają przepisy w sprawie szczegółowej organizacji Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa.

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/30/UE z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich oraz zmiany dyrektywy 2004/35/WE (Dz. Urz. UE L 178 z 28.06.2013, str. 66).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 881, z 2016 r. poz. 1954 oraz z 2017 r. poz. 32, 785, 1215 i 1567.

§ 3. 1. Kapitan statku, który spowodował zagrożenie lub zanieczyszczenie morza, realizując zadania określone w art. 12 ustawy z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, jest obowiązany podjąć, w miarę posiadanych możliwości, natychmiastowe działania mające na celu w szczególności zatrzymanie wypływu szkodliwej substancji lub ograniczenie jego wielkości oraz przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się zanieczyszczenia.

2. Armator statku, który spowodował zagrożenie lub zanieczyszczenie morza, jest obowiązany do niezwłocznego podjęcia działań minimalizujących skutki zanieczyszczenia środowiska morskiego w szczególności przez usunięcie substancji powodującej zanieczyszczenie, wydobycie z wraku paliwa lub innej substancji szkodliwej dla środowiska morskiego oraz odszukanie i wydobycie z morza niebezpiecznych substancji przewożonych w opakowaniach.

3. Działania mające na celu zwalczanie zagrożenia lub zanieczyszczenia morza prowadzone przez kapitana statku i armatora, o których mowa w ust. 1 i 2, wykonuje się pod nadzorem właściwego dyrektora urzędu morskiego.

§ 4. 1. Dyrektor urzędu morskiego, biorąc pod uwagę rodzaj i stopień zagrożenia lub zanieczyszczenia morza oraz sposób wykonywania przez kapitana i armatora statku działań, o których mowa w § 3 ust. 1 i 2, może polecić prowadzenie tych działań Służbie SAR lub innej wyspecjalizowanej jednostce organizacyjnej.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wykonawcy działań przysługuje od armatora statku, który spowodował zagrożenie lub zanieczyszczenie morza, zwrot kosztów usunięcia zagrożenia lub zanieczyszczenia i użycia środków zapobiegawczych stosowanych po zdarzeniu powodującym zanieczyszczenie.

§ 5. 1. W przypadku gdy z rodzaju i stopnia zagrożenia środowiska morskiego albo przebiegu działań zmierzających do zwalczania zanieczyszczenia morza wynika możliwość zanieczyszczenia brzegu morskiego lub zagrożenia życia lub zdrowia ludności w rejonie nadmorskim, dyrektor urzędu morskiego jest obowiązany powiadomić o tym niezwłocznie właściwego wojewodę, właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w celu podjęcia przez nich odpowiednich działań zapobiegawczych na lądzie.

2. Zadania mające na celu łagodzenie negatywnych skutków dla flory i fauny na brzegu morskim, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami, realizuje właściwy wojewoda na podstawie planu ratowania zaolejonych zwierząt, które ucierpiały w wyniku wypadków morskich.

§ 6. 1. Zwalczanie zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich wykonuje się metodami mechanicznymi.

2. Właściwy dyrektor urzędu morskiego może udzielić zgody na zastosowanie do zwalczania zanieczyszczeń innych metod niż mechaniczne. Zgody udziela się na wnioszek kierownika akcji.

3. Dyrektor urzędu morskiego, udzielając zgody, o której mowa w ust. 2, powinien uwzględnić zasady przyjęte przez Komisję Ochrony Środowiska Morza Bałtyckiego, zwaną dalej „Komisją Helsińską”.

§ 7. 1. Do zadań Służby SAR w zakresie dotyczącym zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu należy:

- 1) utrzymywanie gotowości do przyjmowania zawiadomień o zagrożeniach i zanieczyszczeniach środowiska morskiego;
- 2) utrzymywanie gotowości sił i środków do zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego;
- 3) planowanie, prowadzenie i koordynacja akcji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu;
- 4) współdziałanie z innymi służbami i systemami ratowniczymi funkcjonującymi na obszarze kraju;
- 5) współdziałanie z odpowiednimi służbami państw – stron Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 346 i 347), zwanej dalej „Konwencją Helsińską 1992”, w akcjach zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego.

2. W ramach zadań, o których mowa w ust. 1, Służba SAR jest upoważniona do:

- 1) zwracania się do jednostek organizacyjnych wymienionych w § 16 o dostarczenie na miejsce akcji niezbędnego sprzętu, personelu bądź zespołów operacyjnych ujętych w Krajowym Planie, a także informacji wymaganej do właściwego zorganizowania i kierowania akcją;
- 2) występowania do właściwego dyrektora urzędu morskiego o wezwanie pomocy państw – stron Konwencji Helsińskiej 1992, jeżeli możliwości własne Służby SAR i jednostek współdziałających, wymienionych w Krajowym Planie, okażą się niewystarczające do przeprowadzenia skutecznej akcji;
- 3) podejmowania niezbędnych uzgodnień z właściwymi organami celnymi, ochrony granic i innymi właściwymi organami, umożliwiającymi wprowadzenie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym na morze terytorialne, morskie wody wewnętrzne lub przestrzeń powietrzną podążających z pomocą z państw – stron Konwencji Helsińskiej 1992, statków morskich, statków powietrznych, personelu i wyposażenia służącego zwalczaniu zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu;
- 4) kierowania sił i środków Służby SAR do akcji poza polskie obszary morskie w celu udzielenia pomocy na prośbę państw – stron Konwencji Helsińskiej 1992, w uzgodnieniu z właściwym dyrektorem urzędu morskiego.

§ 8. 1. Działania zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń wykonuje się zgodnie z Krajowym Planem.

2. Krajowy Plan zawiera:

- 1) określenie sposobów alarmowania i informowania o zdarzeniach powodujących zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska morskiego oraz punktów kontaktowych;
- 2) wykaz i rozmieszczenie sił i środków, które mogą być użyte do akcji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu;
- 3) sposób prowadzenia akcji zwalczania zanieczyszczeń na morzu, z uwzględnieniem specjalnych metod prowadzenia działań na akwenach uznanych za szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia oraz sposobów łagodzenia skutków zanieczyszczenia dla flory i fauny;
- 4) zadania dla jednostek współdziałających ze Służbą SAR w akcjach zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu;
- 5) określenie jednostek współdziałających w zwalczaniu zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu.

3. Krajowy Plan powinien być opracowany zgodnie z zaleceniami Międzynarodowej Organizacji Morskiej oraz wymaganiami Komisji Helsińskiej, z uwzględnieniem analiz zagrożeń wynikających z:

- 1) rozwoju transportu morskiego, w tym ilości i rodzaju transportowanych poszczególnymi trasami ładunków szkodliwych i niebezpiecznych;
- 2) natężenia ruchu statków i ich rodzaju oraz charakteru transportowanych niebezpiecznych substancji w opakowaniach oraz utrudnień w żegludze występujących na określonych trasach, a także ze statystyki wypadków morskich;
- 3) rozwoju eksploatacji zasobów mineralnych znajdujących się pod dnem morskim;
- 4) zagrożeń, które mogą zostać spowodowane w wyniku budowy i eksploatacji sztucznych wysp, przez awarie instalacji przemysłowych oraz urządzeń technicznych zlokalizowanych na morzu lub w strefie nadmorskiej;
- 5) zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 9. 1. Projekt Krajowego Planu przygotowuje dyrektor Służby SAR.

2. Projekt Krajowego Planu podlega konsultacjom z organizacjami społecznymi lub instytucjami, których opinia jest pożądana z uwagi na treść tego planu. Dyrektor Służby SAR, kierując projekt Krajowego Planu do konsultacji, wskazuje termin do zajęcia stanowiska nie krótszy niż 30 dni oraz może uznać nieprzedstawienie stanowiska w wyznaczonym terminie za rezygnację z przedstawienia tego stanowiska.

3. Projekt Krajowego Planu podlega uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych – w części dotyczącej podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, Straży Granicznej, Policji, oraz z Ministrem Obrony Narodowej – w części dotyczącej Marynarki Wojennej.

4. Projekt Krajowego Planu podlega zaopiniowaniu przez Radę SAR działającą przy ministrze właściwym do spraw gospodarki morskiej.

5. Krajowy Plan zatwierdza minister właściwy do spraw gospodarki morskiej.

6. Krajowy Plan podlega ogłoszeniu przez udostępnienie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Służby SAR oraz ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

7. Dyrektor Służby SAR dokonuje bieżącej aktualizacji Krajowego Planu. W przypadku aktualizacji, która wprowadza znaczące zmiany w Krajowym Planie, w szczególności w zakresie spraw, o których mowa w ust. 3, projekt aktualizacji podlega konsultacjom i uzgodnieniu z podmiotami, o których mowa w ust. 2 i 3.

§ 10. W akcjach zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń z udziałem sił międzynarodowych stosuje się wytyczne przyjęte przez Komisję Helsińską dotyczące współpracy w zwalczaniu zanieczyszczeń morza.

§ 11. Działaniami zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń kierują:

- 1) kierownik akcji;
- 2) dowódca akcji na miejscu jej prowadzenia.

§ 12. 1. Zadania kierownika akcji, o którym mowa w § 11 pkt 1, polegają w szczególności na:

- 1) opracowywaniu planów akcji;
- 2) uruchamianiu jednostek Służby SAR do działań zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń;
- 3) wyznaczaniu dowódcy akcji na miejscu jej prowadzenia;

- 4) podejmowaniu decyzji o sposobie zwalczania zanieczyszczenia na poszczególnych etapach rozwoju akcji i, w miarę potrzeb, modyfikowaniu planu akcji;
- 5) organizowaniu zabezpieczenia logistycznego prowadzonych działań na morzu;
- 6) współdziałaniu z innymi jednostkami organizacyjnymi zgodnie z Krajowym Planem;
- 7) realizowaniu współdziałania z odpowiednimi służbami innych państw.

2. Kierownik akcji, opracowując plan akcji, powinien uwzględniać:

- 1) aktualne i przewidywane warunki hydrologiczno-meteorologiczne w rejonie akcji;
- 2) czas potrzebny na dotarcie niezbędnych sił i środków do rejonu wystąpienia zagrożenia bądź zanieczyszczenia;
- 3) rodzaj i wielkość zanieczyszczenia;
- 4) wszelkie informacje dotyczące wrażliwości środowiska naturalnego na zanieczyszczenie oraz potencjalne skutki zanieczyszczenia dla flory i fauny;
- 5) dostępność sił i środków Służby SAR, jednostek współdziałających wymienionych w Krajowym Planie oraz odpowiednich służb państw – stron Konwencji Helsińskiej 1992.

3. Kierownik akcji, przygotowując plan akcji oraz podczas jej trwania, powinien pozyskiwać zdjęcia satelitarne, informacje ze zwiadu lotniczego oraz korzystać z dostępnych informatycznych programów symulacyjnych prognozujących rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń na morzu.

§ 13. Dowodzenie akcją na miejscu jej prowadzenia przez osobę, o której mowa w § 11 pkt 2, polega w szczególności na:

- 1) bezpośrednim kierowaniu działaniami skierowanych do akcji specjalnych statków morskich do zwalczania zanieczyszczeń zgodnie z planem akcji;
- 2) informowaniu kierownika akcji o bieżącej sytuacji, sposobie i stopniu realizacji planu akcji.

§ 14. 1. Na obszarze portu inicjatorem i koordynatorem akcji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń prowadzonej przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne jest kapitan portu, a w porcie wojennym – komendant portu, działający w sposób określony odpowiednio przez właściwego dyrektora urzędu morskiego albo Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych.

2. Działania mające na celu zwalczanie zagrożeń i zanieczyszczeń na obszarach portowych podejmują kierownicy obiektów zgodnie z zakładowymi planami ratowniczymi oraz podmioty zarządzające portem przy wykorzystaniu wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych, zgodnie z portowym planem ratowniczym.

3. W odniesieniu do eksploatacji zasobów mineralnych znajdujących się pod dnem morskim, budowy i użytkowania sztucznych wysp, budowy i eksploatacji urządzeń technicznych im towarzyszących, operatorzy przemysłowych instalacji morskich i urządzeń zobowiązani są do inicjowania i koordynacji akcji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na obszarach właściwych im terytorialnie.

§ 15. 1. Obowiązkwowi opracowania planów przeciwdziałania zagrożeniom i zanieczyszczeniom morza podlegają:

- 1) podmioty prowadzące działalność i użytkujące nabrzeża w granicach portów morskich, które opracowują i na bieżąco aktualizują zakładowe plany ratownicze;
- 2) podmioty zarządzające portem lub przystanią, które opracowują i na bieżąco aktualizują portowe plany zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń dla wód portowych, stanowiących infrastrukturę portową w rozumieniu art. 5 ust. 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2010 r. poz. 179, z 2015 r. poz. 1569 i 1642, z 2016 r. poz. 1954 oraz z 2017 r. poz. 785);
- 3) podmioty prowadzące działalność na morzu poza obszarami portów, które opracowują i na bieżąco aktualizują zakładowe plany na podstawie odrębnych przepisów.

2. Plany, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać informacje, o których mowa w § 8 ust. 2, dotyczące obszaru, dla którego przygotowany jest plan, oraz podlegają uzgodnieniu z dyrektorem Służby SAR oraz właściwym komendantem wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej.

3. Uzgodnione plany, o których mowa w ust. 1, zatwierdza, w formie decyzji, właściwy dyrektor urzędu morskiego. Dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję tych planów.

4. Zatwierdzone plany stanowią integralną część Krajowego Planu.

5. W portach wojennych plany, o których mowa w ust. 1, są opracowywane, aktualizowane i uzgadniane przez komendanta portu wojennego.

6. Kompetencje dyrektora urzędu morskiego, o których mowa w ust. 3, w stosunku do planów, o których mowa w ust. 5, wykonuje Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych.

§ 16. W przypadku konieczności wynikającej z potrzeb akcji zwalczania zanieczyszczeń Służba SAR współdziała z jednostkami organizacyjnymi:

- 1) Państwowej Straży Pożarnej oraz pozostałymi podmiotami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- 2) Marynarki Wojennej;
- 3) Straży Granicznej;
- 4) Policji;
- 5) Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy;
- 6) innymi – określonymi w Krajowym Planie.

§ 17. 1. Jednostki organizacyjne, o których mowa w § 16, są obowiązane w szczególności do:

- 1) wskazania sił i środków, które będą do dyspozycji Służby SAR w przypadku konieczności ich użycia w akcjach zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń, oraz określenia ich parametrów technicznych i operacyjnych, a także zachowania gotowości do podjęcia działań;
- 2) określenia sposobów ich alarmowania i informowania;
- 3) wskazania osób odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu współdziałania, w celu uwzględnienia ich w Krajowym Planie.

2. Osoby odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu współdziałania są obowiązane do dołożenia wszelkich starań w celu udzielenia Służbie SAR wymaganej pomocy.

§ 18. 1. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, w ramach nadzoru nad funkcjonowaniem organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu, może w szczególności:

- 1) inicjować prowadzenie badań dotyczących ekologicznych i ekonomicznych skutków zanieczyszczenia morza;
- 2) powoływać koordynatora prac badawczych.

2. Badania, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wykonuje się w przypadku poważnego zanieczyszczenia będącego następstwem katastrofy morskiej lub lądowej, jeżeli substancje powodujące zanieczyszczenie zatoniły lub uległy rozproszeniu na skutek użycia substancji dyspergujących lub neutralizujących. Zakres badań opiniowany jest przez właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska. Badania te obejmują w szczególności:

- 1) badania fizyczne i chemiczne;
- 2) badania ekologiczne;
- 3) badania rybackie.

3. Do zadań koordynatora prac badawczych należy:

- 1) przygotowanie planu prac badawczych;
- 2) ustalenie współpracy między krajowymi organizacjami badawczymi, jednostkami organizacyjnymi i służbami zwalczającymi zanieczyszczenia oraz prowadzenie spraw administracyjnych i finansowych związanych z pracą badawczą, w tym zawieranie umów z organizacjami badawczymi i powierzanie im zadań badawczych;
- 3) przedstawianie dyrektorowi urzędu morskiego informacji o skutkach zanieczyszczeń dla środowiska morskiego oraz zasadności żądań osób, które doznały szkód na skutek zanieczyszczenia;
- 4) sporządzenie końcowego raportu na podstawie wyników badań przeprowadzonych w czasie trwania zanieczyszczenia.

§ 19. 1. Dyrektor Służby SAR, w porozumieniu z dyrektorami urzędów morskich, opracowuje w ramach współpracy międzynarodowej i udostępnia na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Służby SAR informacje o organizacji i gotowości do zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich oraz zapewnia ich bieżącą aktualizację.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać:

- 1) opis organizacji oraz zadań i odpowiedzialności jednostek właściwych w sprawach zanieczyszczeń morza;
- 2) wykazy i adresy punktów kontaktowych oraz sposoby kontaktowania się z nimi;
- 3) informacje o zespołach przeznaczonych do działań na wypadek sytuacji kryzysowych oraz usuwania zanieczyszczeń i o wyposażeniu tych jednostek, w szczególności o:
 - a) specjalnych morskich statkach do zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń,
 - b) bazach lądowych,
 - c) posiadanych urządzeniach do zbierania zanieczyszczeń z powierzchni wody na morzu i brzegu morskim,
 - d) stosowanych systemach obserwacji i kontroli z powietrza,
 - e) zespołach ekspertów,
 - f) zasadach i warunkach udzielania pomocy.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1, Dyrektor Służby SAR udostępnia w szczególności Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego (ERCC) oraz Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA).

§ 20. Krajowy Plan sporządzony i zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej wraz z jego aktualizacjami, na podstawie dotychczasowych przepisów pozostaje w mocy do dnia zatwierdzenia Krajowego Planu sporządzonego na podstawie niniejszego rozporządzenia.

§ 21. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.³⁾

Prezes Rady Ministrów: *B. Szydło*

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu (Dz. U. z 2015 r. poz. 358), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 15 pkt 2 ustawy z dnia 25 maja 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1215).